

allows for a more inclusive approach that considers diverse perspectives and promotes accountability. [3]

Conclusions and suggestions : In my point of view, overall, ensuring the well-being of the population through sustainable economic growth requires a holistic approach that integrates economic, social, and environmental considerations. By focusing on these aspects, we can strive for equitable and sustainable development that benefits present and future generations.

References:

1. Decree of the president of the Republic of Uzbekistan on the Strategy "Uzbekistan – 2030" - ii. ensuring the welfare of the population through sustainable economic growth(2023y) 45. Increasing the volume of the economy by 2 times by 2030 and joining the ranks of upper-middle-income countries. <https://lex.uz/uz/docs/6600404>
2. Role of economic growth in welfare improvement (2012y) - I.À. Khazheeva PhD in Economics, Associate Professor, Irkutsk State Railway University e-mail: Marya77@list.ru <file:///C:/Users/islombek.karimov/Downloads/rol-ekonomicheskogo-rosta-v-povyshenii-blagosostoyaniya.pdf>
3. VOLUNTARY NATIONAL REVIEW on the implementation of national goals and objectives of sustainable development of Uzbekistan until 2030 - https://api.mf.uz/media/document_files/02_05_2023ru.pdf

KLASTERLAR - AHOLI FAROVONLIGINI TA'MINLASHNING YANGICHA USULI

Rizayeva Nilufar Oblakulovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
katta o'qituvchi

Jahon iqtisodiyotida kechayotgan integratsiya jarayoni uning globallashuviga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Bu bir tomondan qo'shimcha qiymat yaratishning transmilliy "zanjirini" ko'zda tutgan holda, ikkinchi tomondan ishlab chiqarish sohasida ham raqobatni kuchaytirmoqda. Globallashish asosida logistika va tovarlar hamda xizmatlar sifatini ham standartlashtirishni ta'minlovchi umumjahon kommunikatsiya tizimi ham rivojlanib bormoqda. Qolaversa, aholi sonining muttasil oshib borishi ish bilan ta'minlash, aholiga qulay faoliyat jarayonini yaratishni taqozo etayotir.

Klasterlarni shakllantirishdan maqsad – shahar, tuman va viloyat Ichida joylashgan bir xil soha korxonalarini va ular bilan yagona texnologik zanjirda bo'lgan ta'lim, ilmiy, injiniring, konsalting, standartlashtirish, sertifikatlashtirish va boshqa xizmatlarni uyg'unlashtirish – innovatsion ishlab chiqarishni tashkil etish asosida raqobatbardosh tovarlar yartishga yo'naltirishdan iboratdir. Bunda aholini ish bilan ta'minlashdek muhim jihat ham o'zini namoyon etadi. Bu jarayonda yetakchi rol ichki bozor institutlarini, xususan, klasterlarni isloh qilish va takomillashtirishni jadallashtiruvchi barcha turdagi mexanizmlardan foydalangan holda raqobatbardosh milliy iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirishga qaratilmoqda.

Klasterni qurish muayyan texnologik sohada ishlab chiqarish biznes loyihalarini, fundamental ishlanmalarni va yangi mahsulotlar uchun zamonaviy dizayn tizimlarini birlashtirish, ushbu mahsulotlarni ishlab chiqarishni tayyorlash va ularni mintaqa yoki ma'lum bir hududda joylashtirish zarurati bilan bog'liq. [1]

Klasterlarni shakllantirish va rivojlantirish to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etish va tashqi iqtisodiy integratsiyani faollashtirishning samarali mexanizmi hisoblanadi. Klasterlarni rivojlantirish jahon va mintaqaviy qiymat zanjirida mahalliy korxonalarining mavqeini optimallashtirishni ta'minlaydi, xomashyoni qayta ishlash, import o'rnini bosish darajasini oshirishga, shuningdek, mahsulotlarning narxdan tashqari raqobatbardoshlik darajasini oshirishga yordam beradi. Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning samaradorligi sustligini ko'rsatdi, bu esa iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlarini rivojlantirishga xizmat qilmadi.

Yurtimizda yengil sanoat klasterlarini rivojlantirish mamlakatimizning barcha hududlarida to'qimachilikning yangi turlarini ishlab chiqarish bo'yicha "toladan do'kongacha" tamoyili bo'yicha texnopolislarga yanada rivojlanishga qodir yengil sanoat klasterlarini rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ichki va tashqi bozorda xaridorgir bo'lgan kiyim-kechak, charm buyumlar, poyabzal va boshqa innovatsion mahsulotlar va xizmatlar mamlakatimizning barcha hududlarida munosib ish o'rinlarini ta'minlamoqda.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari sanoat, agrosanoat kompleksi va kooperatsiyani rivojlantirish, barqaror turizm va yengil sanoat klasterlarini rivojlantirish kabi asosan hududlarni rivojlantirish yo'nalishlarini jamlashga qaratilgan. Ushbu yo'nalishlarni rag'batlantirish rivojlanish institutlarini yaratish, kichik va o'rta biznes uchun ma'muriy to'siqlarni kamaytirish, raqamli va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish, iqtisodiy infratuzilma sifatini, investitsiya qonunchiligini yaxshilash hamda arzon va uzoq muddatli moliyaviy resurslardan foydalanishni ta'minlashni nazarda tutadi.

Bu chora-tadbirlar qishloq aholisi daromadlarining oshishiga olib kelishi kerak; multiplikativ effekt, mintaqaviy rivojlanish, qo'shilgan qiymat va eksportning o'sishi, migratsiya oqimini kamaytirish; ijtimoiy rivojlanish; siyosiy barqarorlik.

Natijada, belgilangan strategik maqsadlarni amalga oshirish va mamlakatni rivojlantirishning asosiy vazifalarini hal etish doirasida klasterli yondashuvni hisobga olgan holda quyidagilar zarur:

1.Klasterlarni samarali tashkiliy rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni shakllantirish, klasterni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish;

2.Klaster ishtirokchilarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan loyihalarni samarali qo'llab-quvvatlash;

3.Klaster siyosatini hududiy va tarmoq miqyosida amalga oshirish uchun samarali uslubiy, konsalting, axborot-ma'rifiy yordam ko'rsatish.

Davlat klaster siyosatining asosiy maqsadi klasterlarni rivojlantirish yo'lidagi barcha to'siq va cheklovlarni bartaraf etishdan iborat bo'lishi kerak. Hududlarda infratuzilmani takomillashtirish, samarasiz mexanizm va cheklovlarni bartaraf etish orqali yangi tashkil etilayotgan va o'sib borayotgan klasterlarni shakllantirish, modernizatsiya qilish va mustahkamlashda davlatning faol roli ko'rsatilmoqda. Hukumatning sa'y-harakatlari alohida korxonalar va tarmoqlarni qo'llab-quvvatlashga emas, balki etkazib beruvchilar va iste'molchilar o'rtasidagi, yakuniy iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi, ishlab chiqaruvchilarning o'zlari va davlat muassasalari o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Klaster yondashuvidan foydalanishni o'rganar ekanmiz, milliy iqtisodiyotga nafaqat an'anaviy tarmoqlar, kompaniya va korxonalar emas, balki klasterlar prizmasi orqali qarash kerak degan xulosaga keldik. Klasterlar ko'proq raqobatning tabiati va raqobatdosh ustunliklarga erishish vositalari haqidadir. Klaster g'oyasi bizga davlat iqtisodiyotini rivojlantirish imkoniyatlariga yangicha qarash va biznes muhitini shakllantirishda alohida kompaniyalar, hukumat va xorijiy raqobatning rolini tushuntirish imkonini beradi. Ular hukumat uchun klasterlar rivojlanishidagi to'siqlarni bartaraf etish bilan bog'liq yangi rolni shakllantiradi.

So'nggi paytlarda klasterlarni shakllantirishda davlat yordamining muhimligiga e'tibor qaratadigan ko'plab tadqiqotlar paydo bo'ldi. Qoida tariqasida, ular sanoat siyosati, mintaqaviy siyosat, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish siyosati va tadqiqot siyosatini birlashtiradi. Klaster yondashuviga asoslangan davlatning samarali mintaqaviy iqtisodiy siyosatini qurish uchun klasterlar rivojlanishiga ta'sir etuvchi muayyan majburiy shartlarga rioya qilish zarur. Bundan tashqari, shartlarning hech biri ustun emasligi va klaster rivojlanishi bilan turli omillarning roli o'zgarishi qayd etilgan.

Olimlarning ta'kidlashicha iqtisodiyotning ichki klaster modeli quyidagi qoidalar asosida qurilishi kerak: [2]

1. Iqtisodiy rivojlanishning zamonaviy nazariyasi va ko'pgina mamlakatlar amaliyoti ma'lum bir faoliyat sohasidagi turli xo'jalik sub'ektlari o'rtasidagi o'zaro aloqalarning yaqin tarmoqlariga asoslangan murakkab iqtisodiy hodisa bo'lgan klasterlar hodisasiga asoslanadi. Klasterlar umumiy xususiyatlar bilan bir qatorda bir qator aniq xususiyatlarga ega bo'lib, ularning birligi ma'lum bir mintaqaning raqobatdosh ustunliklarini yaratadi.

2. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar klasterlarni rivojlantirish va shakllantirishda davlat yordamiga muhtoj. Oxirgi holatda nafaqat normativ-huquqiy va moliyaviy bazani ta'minlash, balki yirik mahalliy va xorijiy kompaniyalar, kichik va o'rta biznes vakillari, moliya, ilmiy-tadqiqot tuzilmalari, mintaqaviy kompaniyalar o'rtasida tashabbuskor va faol vositachi bo'lish talab etiladi. bozorlar va omillar bozorlari, infratuzilma va yordam institutlari.

3. Klasterlarni davlat direktivasi asosida (rejali iqtisodiyot miqyosidagi hududiy ishlab chiqarish komplekslari kabi) yaratish mumkin emasligi sababli, davlat nazorat organlari alohida hududlar yoki hududlarda klaster mavjudligini

tan olishlari va tabiatini tushunishlari kerak. va uning o'tmishdagi va kelajakdagi rivojlanish dinamikasi. Shundagina klasterlarni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratishda davlatning faol rolini amalga oshirish mumkin.

4. Klasterlarni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati klaster korxonalarini bevosita qo'llab-quvvatlashga emas, balki klaster zonasining moliyaviy, konsalting, injiniring jihatdan jozibadorligini oshirishga yordam beradigan infratuzilmani yaratishga qaratilishi kerak. , logistika, ta'lim, tadqiqot, transport, uy-joy va boshqa tegishli xizmatlar.

Shu bilan birga, davlat tomonidan tartibga solish san'ati ijobiy (sinergetik ta'sir, ijtimoiy sheriklik, yangi ish o'rinlarini yaratish, raqobatbardoshlikni oshirish) va salbiy tashqi ta'sirlarni (ekologik yuk, ko'chmas mulk narxining oshishi, klaster zonasida yashash narxining oshishi) muvozanatlashdan iborat. , haddan tashqari to'ldirish effekti va boshqalar). Ularda klasterlarni joylashtirish va barcha ko'rsatilgan ko'rsatkichlarni hisobga olgan holda mintaqaviy dasturni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

5. Klasterlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan davlat siyosatining samaradorligi davlat apparatining barcha bo'g'inlarining o'zaro hamkorligiga bog'liq. Gap davlatlararo, milliy, mintaqaviy va mahalliy hokimiyat organlari haqida bormoqda. Hududiy boshqaruv darajasining eng katta ahamiyatini inobatga olgan holda, ushbu darajadagi boshqaruvning vakolatlarini kengaytirishdan ma'lum bir manfaatdorlik mavjud.

Klaster tarkibiy qismlarini aniqlashning umumiy sxemasi quyidagi asosiy fikrlar bilan ifodalanishi mumkin:

- yirik firmaning (o'xshash firmalarning konsentratsiyasi) quyi va yuqori darajadagi firma va tashkilotlar bilan vertikal aloqasini aniqlash;

- sanoatda, shu jumladan qo'shimcha mahsulotlar va xizmatlar bo'yicha, shu jumladan ishlab chiqarishda o'xshash texnologiyalarni qo'llash orqali gorizontol tadqiqotlar;

- korxonalarini mutaxassislar, texnologiya, axborot, kapital yoki infratuzilma bilan ta'minlovchi tashkilotlarni aniqlash;

- klasterlarning davlat yoki tartibga soluvchi tuzilmalarini aniqlash.

Klaster usulidan foydalanishni respublika iqtisodiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri – yengil sanoat misolida ko'rib chiqish mumkin.

To'qimachilik va tikuvchilik mahsulotlari yengil sanoatning ustuvor tarmog'i hisoblanadi. Bu sanoat bir qator sabablarga ko'ra respublika iqtisodiyotida strategik o'ringa ega bo'ldi:

Birinchidan, mahalliy xomashyodan foydalanishga qaratilgan bo'lib, ularni qayta ishlash salohiyati katta.

Ikkinchidan, mehnatga imtiyozli soliq solish tizimini o'rnatish shaklida foydalanish jihatidan ayniqsa intensiv sanoat bo'lib, bu aholi bandligini ta'minlaydi.

Uchinchidan, mahsulotlari ichki bozorning torligi va raqobatbardoshligi tufayli eksportga yo'naltirilgan va to'liq texnologik zanjir mavjudligi sababli klasterlarni shakllantirish uchun eng muhim hisoblanadi.

To'rtinchidan, O'zbekistonda ishlab chiqarish sanoatining salmoqli qismi avvallari mamlakatimizda ishlab chiqarilgan xomashyoni qayta ishlagan. Shu bilan birga, iqtisodiyotning birlamchi tarmoqlarida ishlab chiqarish hajmining ulushi nisbatan yuqori. Bu shuni anglatadiki, mahsulotni qayta ishlash ba'zi imkoniyatlarga ega. Importga nisbatan mutanosib tarif siyosatini olib borish, qishloq xo'jaligini alohida turdagi mahsulotlar ishlab chiqarish uchun to'g'ridan-to'g'ri subsidiyalar shaklida qo'llab-quvvatlashdan tashqari, qayta ishlashni rivojlantirishga turtki bo'ladi. [3].

Yengil sanoatda klasterlarni shakllantirish va rivojlantirish uchun bir qancha muhim shartlar bajarilishi kerak. Bu, birinchi navbatda, o'zimizning xom ashyoning mavjudligi, ya'ni. paxta, jun va ipak ishlab chiqarish va qayta ishlash bo'yicha agrosanoat tarmog'ini rivojlantirish, bu tikuvchilik ishchilarining chetdan keltiriladigan gazlamalarga qaramligini qisman kamaytiradi, buning natijasida bu jarayon uchun shart-sharoit yaratish zarur.

Paxta tolasini qayta ishlash sxemasini kengaytirish, ipakchilik va mayin junli qo'ychilikni tiklash, qishloq xo'jaligi, chorvachilik va ipakchilik ilmiy-tadqiqot institutlarini tashkil etish orqali to'qimachilik ishlab chiqarishni rivojlantirish mumkin.

To'qimachilik va tikuvchilik klasterlari, o'quv, ilmiy-ishlab chiqarish majmualari, shuningdek, eksport-sanoat zonalarini tashkil etish uchun avtonom hududlarning tashkil etilishi tikuv sexlarining ishlab chiqarish quvvatlari holatini tubdan yaxshilash, yirik eksport buyurtmalarini bajarish imkoniyatlarini kengaytirish; yangi texnologiyalarni jalb etish, tikuvchilik tarmog'i sub'yektlarining moliyaviy ahvolini va umuman, mamlakat byudjetini yaxshilash hududlar va hududiy klasterlarni rivojlantirishga turtki bo'ladi.

Bundan tashqari, to'qimachilik va tikuvchilik mahsulotlari ishlab chiqarish loyihalarini moliyalashtirishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish zarur. Shu nuqtai nazardan, kelajakdagi klasterning tashkiliy sxemasini tashkil etish imkonini beradigan tayyor mahsulot ishlab chiqaruvchisi orqali moliyalashtirish mexanizmini amalga oshirish zarur: qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari (xom ashyo ishlab chiqaruvchilar) - TCE tadbirkorlari (tikuv tikuvchilar, trikotajchilar, to'qimachilik ishchilari))

O'zbekistonda qisqa davr ichida bu borada erishilgan natijalar haqida fikr yuritar ekanmiz, bunda Buxorodagi "BCT Cluster" va Toshkent viloyatidagi "TCT Cluster" klasterlari faoliyatiga murojaat qildik, aniq detallar va dalillarga suyandik.

Oddiy misol, fermerlar tolaning bir kilosini 1,5 dollarga sotsa, klasterlar paxta xom ashyosini bunday arzon bahoga sotmaydi. Ularda 1,5 dollarlik xom ashyoni 25 dollar qiymatga aylantirish imkoniyati bor. Mana, klasterning asosiy ustunligi qayerda?!

Klasterning yana bir afzalligi aholi bandligini ta'minlashda ko'zga tashlanmoqda. Chunki har 100 gektarda 15 — 25 nafar kishi doimiy ish bilan ta'minlanishi, ularga mehnat daftarchasi ochilib, oylik maosh berilishi kerak. Afsuski, fermer xo'jaliklarida buning uddasidan amalda chiqilmagani oqibatida

chekka hududlarda ishsizlik masalasi eng og'riqli muammoga aylandi. Klaster usuliga o'tilgach, odamlar yil — o'n ikki oy ish bilan ta'minlandi, mehnatiga yarasha haq berilmoqda. Bugun ular qishloq xo'jaligidagi klaster islohoti samaralarini o'z hayotida his qilmoqda. [4].

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, hozirgi kunda klaster aholining turmush tarzini yaxshilashda yangicha yondashuv bo'lmoqda ,desak mubolag'a bo'lmaydi. Sababi yuqorida yoritib bergan klaster usulining asl maqsadi nafaqat O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish, balkim aholini ish bilan ta'minlashdan iboratdir. Har bir zanjirda ma'lum bir vazifalarni mutaxassislar va soha vakillari mehnat qilishsa, oddiy dala ishkarini dehqonlar bajarib kelishmoqda. Klasterlar ham mehnatlariga juda yaxshi oylik maosh to'lashayabdi ya'ni aholi nafaqat mavsumiy ish bilan balki doimiy ish bilan ta'minlanmoqda.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rahmatov M.A. "Klaster-integratsiya, innovatsiya va iqtisodiy o'sish". Toshkent -2020 yil
2. Усмонов Б, Раджабов О, "Изучение опыта развития и управление инновациями в кластерах" Ташкент, "Фан ва технология",2017 йил.
3. Qulmurodov A. "Klaster qaldirg'och loyiha", "Qishloq hayoti"// 5 may 2017 yil
4. Rahmatov M.A "Klaster O'zbekiston iqtisodiyotiga yangi nafas olib kirmoqda". T.,2017.

ENHANCING POPULATION WELFARE: HARNESSING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH AND THE DIGITAL ECONOMY THROUGH EFFECTIVE DIGITAL MARKETING STRATEGIES

Rakhmatova Sitara Shukhratjon kizi

*PhD student, Marketing, Business Administration
Department of Marketing,
Tashkent State University of Economics*

Population welfare stands as one of the fundamental concerns for societies worldwide [1]. It encompasses a wide array of factors, ranging from healthcare and education to employment and overall quality of life. In the contemporary landscape, the pursuit of population welfare is closely intertwined with sustainable economic growth and the rapid expansion of the digital economy. This research seeks to investigate how these elements can be harnessed synergistically through effective digital marketing strategies.

Sustainable Economic Growth and Population Welfare

1.1 The Link between Economic Growth and Welfare

Sustainable economic growth is recognized as a pivotal factor in enhancing population welfare [2]. It provides the necessary resources and infrastructure to support the provision of essential services, including healthcare, education, and social safety nets. Through rigorous scientific analysis of historical data and comprehensive literature reviews [3], we explore the intricate relationship between economic growth and various welfare indicators such as life expectancy, literacy rates, and income distribution.